

markering af hovedtrækkene i bladets udvikling.

Axel Kjær Sørensen

Palle Koch: *Kaptajnen. Logbog over polarforskeren Ejnar Mikkelsens togt gennem tilværelsen*. (Gyldendal, 1980). 244 s.

Bogen holder, hvad den lover i titlen. Positions- og kursbestemmelser på en række tidspunkter i Ejnar Mikkelsens (1880-1971) begivenhedsrige liv. Hensigten har været at give et signalement af manden ud fra en registrering af, hvad han brugte sit liv til. Og det bød på ret dramatiske og eksotiske oplevelser. Som 13-årig forlod han skolen, og efter en tur med Georg Stage, sejlede han 3 år på Ostindien. Forsøgte 1896 at komme med på Andrés færd til Norpolen, men blev afvist på grund af sin unge alder. Efter forgæves forsøg på at komme med på andre polarekspeditioner lykkedes det med en styrmandsekspedition langs Blossville-kysten i Østgrønland (mellem Scoresbysund og Angmagssalik) i år 1900. Året efter var han med på en mislykket engelsk ekspedition til Nordpolen, der aldrig kom længere end til Franz Josefs Land, nord for Svalbard. 1905 var han igen på polarekspedition, denne gang som leder for at søge efter et ukendt land, der »måtte« ligge i Beauforthavet nord for Alaska. Landet fandt han ikke. Det er senere (1946) sandsynliggjort, at kæmpemæssige isflager på hundredevis af kvadratkilometer kunne forårsage de tidevandsbevægelser, der oprindeligt havde givet anledning til teorien om det ukendte land. Hans hjemrejse 1907 formede sig som en-mands hundeslædekørsel langs Alaskas nord og vestkyst, hvad der vakte meget opmærksomhed i samtiden. Var denne færd

end farefuld og dramatisk, havde han dog den største prøvelse tilgode endnu. Den kom, da han som leder af Alabama-ekspeditionen 1909-12 tog til Nordøstgrønland for at lede efter Hagens og Mylius Erichsens lig. De var forulykket på Danmarks-ekspeditionen 1906-08. Han fandt ikke Mylius Erichsen og Hagen, men nogle beretninger, de havde efterladt i depoter. Eftersøgningen havde imidlertid trukket så længe ud, at da Ejnar Mikkelsen og hans rejsefælle, Iversen, vendte tilbage til basen i november 1910, var resten af mandskabet taget hjem allerede i august. Det havde været aftalt i forvejen. Ene 2 tilbragte Mikkelsen og Iversen vinteren i en hytte på stedet, og næste vinter med, for det skib, der var på udkig efter dem, var gået ind til kysten 16 miles sydligere, og de havde ikke fået kontakt. Først sommeren 1912 blev de fundet af en norsk sælfanger. Da havde de længe været afskrevet som omkomne.

Efter en kort tid hos ØK var Mikkelsen havarieksperter i Baltica under 1. verdenskrig og blev 1918 rejsende korrespondent for Nationaltidende. Det førte ham til Finland, de baltiske randstater, Argentina og Mexico de næste 5 år.

1923/24 startede hans engagement i Østgrønland for alvor, idet han var med i den nationale kreds, der ønskede at anlægge en ny koloni nord for Angmagssalik for over for Norge at hævde suveræniteten. På privat basis og med Ejnar Mikkelsen som leder blev så Scoresbysund anlagt i 1924 og befolket året efter med grønlandere fra Angmagssalik, nu efter aftale i statens regi. Efter nogle år som leder af et hvalfangeranlæg på Færøerne blev det i 1932 til endnu en ekspedition til Blossville-kysten for at opføre fangsthytter på passende steder, så grønlanderne kunne rejse mellem Scoresbysund

og Angmagssalik. Hytterne blev privat finansieret, men staten stillede skib til rådighed. Det var igen et modtræk mod de norske aktiviteter, der som bekendt førte til norsk okkupation af visse landstrækninger, hvad der dog i 1933 blev kendt ulovligt ved domstolen i Haag. Samme år blev Ejnar Mikkelsen inspektør for Østkysten, en post han beholdt til 1950.

Bogens 244 sider fortæller naturligvis ovenstående rids med flere detaljer og flere episoder, end der her er medtaget, men indeholder ikke flere problemstillinger. Et tilløb til at forklare den interne danske kontrovers om anlæggelsen af Scoresbysund forbliver på antydningsplanet. Nogen vurdering af

Ejnar Mikkelsens betydning for udforskningen af Østgrønland og for østgrønlænderne er der heller ikke udover en registrering af de aktiviteter, han deltog i, og de hædersbevisninger, der blev ham til del. Det har som nævnt først heller ikke været hensigten og er blot noteret her for at fortælle læserne, hvad der ikke kan hentes i bogen. Det der kan hentes, er en oversigt, og den gode journalist fornægter sig ikke i fremstillingen. Den er velskrevet med en udviklet sans for den gode historie og den elementære dramatik i Ejnar Mikkelsens mange ekspeditionsrejser.

Axel Kjær Sørensen